

4 c. Paramerul are în partea mediană o dilatare de pe care pornește peri lungi și groși care acopără și restul paramerului care în realitate este fără o asemenea părozitate. Femela necunoscută, *P. řusteri* n. sp.

Prin descrierea acestor două specii noi, numărul speciilor de Panorpidae din România se ridică la 10. În acest număr nu se includ speciile *P. similis* Esb. P. și *P. caucasica* MC. L., care au fost citate de curind de către I. Bechet.

Considerăm că prezența lor în România este posibilă, după cum este posibilă și apariția altor specii, însă lucrarea citată, prin faptul să nu dă descrierea detaliată a speciilor amintite, ci doar figurarea unor părți din armătura genitală, ne-a dat convingerea că este vorba de o confuzie.

Astfel, ceea ce I. Bechet dă ca paramer ipartinind speciei *P. similis* Esb. P., în realitate este paramerul de la *P. Antiporus* Nag. ar paramerul dat ca ipartinind speciei *P. caucasica* MC. L., în realitate aparține speciei *P. pura* Klp.

Confirmarea acestei păreri ne-a parvenit și din partea dr. B. Kiss care a avut posibilitatea să cerceteze materialul citat în lucrarea înaintată. Eroarea rezidă din faptul că nu s-au uat în considerație un complex de caractere norfologice externe corelate cu structura întregului complex genital.

În lucrarea de față nu s-a făcut descrierea lemelelor pentru cele două specii noi, cu toate că în materialul cercetat am întîlnit numeroase lemele cu structuri diferite ale complexului genital, față de speciile cunoscute. Însă nu le-am putut atribui uneia sau alteia din speciile la care nu sunt cunoscute femelele, tocmai pentru a evita erorile.

Considerăm că acest lucru se poate face foară în cazul în care au fost găsite exemplare în copulă sau cind caracterele externe sint un criteriu net de determinare al speciilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Bechet I. *Specii de Macroptere (Insecta) din fauna Romaniei*. In: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series Biologia*, Fasc. 2, 1967, p. 77-79.
1. Cheng F. Y. *Revision of the Chinese Mecoptera*, in: *Bulletin of the Museum of Comparative zoology at Harvard College*, 1937, vol. 116, nr. 1, p. 118.
1. LACROIX J. *Quelques familles de Neuroptères de France. Diagnoses synoptiques*. Niort, 1913, p. 25-27.
1. LACROIX J. *Etudes entomologiques. Panorpidae alpinae*. In: *Bull. Soc. Sc. Nat. Quest* 1929, 4-e ser. T. IX, 25 pag.
1. Martinova O. *Les Mecoptères de la faune de l'U.R.S.S. II. Fam. Panorpidae*. In: *Revue d'Entomologie de l'U.R.S.S.*, XXXVI, 1, pag. 721-747.
5. Nagler C. *Contribuția la cunoașterea familiei Panorpidae din R. S. România*, în: *Sesiunile de comunicări a muzeelor*, decembrie 1964, *Științele naturii*. Editura științifică, 1969, p. 115-118, 201.
7. Nagler C. *Les Panorpidae de la Collection du Musée Grigore Antipa București*, in: *Travaux du Muséum d'Histoire Naturelle - Grigore Antipa*, vol. VIII, part. II, pag. 913-920, București, 1968.
8. Steinmann H. *Raphidioptera, Megaloptera, Neuroptera și Macroptera*. In: *Fauna Hungariei XIII*, Kötér, 14, Flora, Budapest 1967, p. 198-203.

UN MONUMENT

FUNERAR

DESCOPERIT

LA KÖLN

CONSTANTIN POP

Placă cu Pan de pe monumentul funerar al lui L. Publius.

În anul 1964, cu ocazia săpăturilor la fundația casei nr. 24, Piața Chlodwig din Köln, doi tineri au descoperit cîteva pietre ornamentale, împreună cu fragmente ceramice romane. După sortarea materialului se remarcă două arhitrave, o cornișă și un basorelief reprezentând

tind pe zeul Pan. Aceste piese sculpturale au figurat în expoziția «Die Römer am Rhein» (Romanii pe Rin), deschisă în orașul renan Köln în 1967, în marca sălă Kunsthalle, acolo unde peste doi ani (12 februarie – 22 mai 1969), expoziția românească «Die Römer in Rumänien» (Romanii în România) a avut un binemeritat succés.

Prinzi de febra descoperirii lor, cei doi arheologi amatori au căutat timp indelungat și alte fragmente din interesanta operă de artă. Abnegația lor a fost răsplătită cu prisosință, căci după o muncă asiduă de trei ani, ei au putut monta aproape toate părțile componente ale monumentului într-o expoziție, care a avut un puternic răsunet în rândurile specialiștilor.

Cele 65 de piese, unele aflate la o adâncime de 9 m, cu o greutate totală de 1,5 tone, aparțineau, după cum glăsuiește inscripția, lungă de 3 m, mormântului veteranului Lucius Poblicius din legiuenea V *Alaudae* (a «Ciocirliilor»), vestitul corp de armată roman din regiunea Rinului. Mormântul a fost ridicat în anul 40 e. n.

Reconstituirea monumentului, compus din trei etaje, cu o înălțime totală de 15 m, a fost apreciată de experți. O porțiune înaltă de 4 m a putut fi complet refăcută. Ea reprezintă două motive cu Pan, conservate aproape intact, de o mare frumusețe și de o monumentalitate impozantă. Una dintre plăci (vezi figura) infățișează pe zeul păstorilor și al turmelor, spre stinge, bârbos, cu capul intors, nud, cu coarnele și picioarele (păstrate fragmentar) păroase de țap, avind aruncată pe umeri o mantie lungă, drapată, ce atîrnă pe spate și care e înnodată în față. În mină stîngă ține un animal (partea anterioară a sălbăticinii este distrusă), iar în cealaltă un *paedum* (toiagul păstorilor) indoit, pe care-l sprijină pe umărul drept. În spatele divinității se observă un arbust pe care se incolăcește un șarpe, cu o creastă în virful capului.

Personajul din thyasul dionysiac este încadrat de cîte un fus de coloană, format din 7 caneluri adinchi, care au un coronament din capitele corintice. Partea superioară a cimpului ornamental este impodobit cu o figură umană (mască?) parțial păstrată, în genul unui antefix.

Celălalt motiv, asemănător ca concepție și compoziție artistică, infățișează pe aceeași zeitate, de astă dată spre dreapta, cu mantia atîrnind pe umăr, dar care ține în mîini un *syrinx* (nai).

Reprezentarea singulară a zeului Pan în arta funerară, ca în cazul monumentului de față este foarte rară, analogii cunoscute fiind pilastrul de la Neumagen și monumentul de la Intercisa. El poate fi întîlnit în figurația mortuară însă, destul de des, în cadrul alaiului bacchic, unde participă alături de ceilalți acoliți la triumful veselului Dionysos.

Dar descoperirea mormântului veteranului Lucius Poblicius are și un răsunet istoric, unind într-un chip cu totul surprinzător regiunea renană cu cea dunăreană, prin staționarea legiuinei V *Alaudae* în *Colonia Claudia Ara Agrippinensium* (denumirea romană a orașului Köln) și în imprejurimile sale și mai tîrziu participantă în războaiele lui Trajan împotriva dacilor. Atestarea acestei unități la Dunărea de Jos s-a datorat inscripției de pe altarul funerar de la Adamclisi, aflat la 200 m de locul monumentului triumfal din localitate și ridicat în *MEMORIAM FORTISSIMORUM VIRORUM QUI PUGNANTES PRO REPUBLICA, BELLLO DACICO, MORTE ACCUBERUNT* («În amintirea bărbaților preavitați care luptând pentru patrie, în războaiele cu dacii, s-au culcat într-o moarte»), unde printre numele legiuinelor și auxiliilor luptătoare în război, se află și cel al «Legiunii Ciocirliilor», iar din cele 70 de nume de ostași păstrate (din cele circa 3 800 cite avea inscripția), nouă sunt cetățeni din orașul Köln, purtând denumirea de *Agrippenses*.

Acest fapt istoric atestă și de descoperirea din Köln, reprezentă o fericită punte de legătură între cele două expoziții găzduite de orașul de pe malul Rinului, «Romanii pe Rin» și «Romanii în România».

Monumentul funerar al lui Lucius Poblicius se înscrie printre cele mai spectaculoase descoperiri postbelice – după «Mozaicul lui Dionysos», termele, templul Capitolului, Pretoriul și Regia, toate vestigii ale anticei *Colonia Claudia Ara Agrippinensium*, mormintele francone din subteranele Domului și mormintele tribului germanic al Ubiilor – fiind vizitat cu deosebit interes atât pentru frumusețea lui, cit și pentru a admira munca celor doi pasionați arheologi amatori.

RÉSUMÉ

L'auteur décrit le monument funéraire du vétéran Lucius Poblicius, de la légion V Alaudae, découvert à Köln par deux archéologues amateurs. Cette découverte permet l'établissement d'une relation entre les régions rhénane et danubienne, car la légion V Alaudae, stationnée dans la Colonia Claudia Ara Agrippinensium (Köln) prend part aux guerres menées par Trajan contre les Daces, et son nom – ainsi que ceux de neuf soldats de cette unité – sont évoqués dans l'inscription de l'autel funéraire d'Adamclisi.